

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONLARI VA INVESTITSION MUHITNING HOZIRGI HOLATI

Ne'matova Dilorom Ravshon qizi
iqtisodiyot fanlari bo'yicha tadqiqotchi
Guliston davlat universiteti

ПРОЦЕССЫ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ В УЗБЕКИСТАНЕ И ТЕКУЩЕЕ СОСТОЯНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ СРЕДЫ

Неъматова Дилором Равшон кизи
исследователь в области экономических наук
Гулистанский государственный университет

THE CURRENT STATE OF UZBEKISTAN'S TRANSITION TO GREEN ECONOMY AND INVESTMENT ENVIRONMENT

Ne'matova Dilorom Ravshon qizi
researcher in economics
Gulistan State University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20311508>

Annotatsiya: Ushbu tezisda O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonlari, investitsion muhitning hozirgi holati va asosiy muammolar tahlil qilingan. Mamlakatda qayta tiklanuvchi energetikaning rivojlanishi, ekologik siyosatning institutsional asoslari va yashil investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, yashil investitsiyalar, O'zbekiston, qayta tiklanuvchi energiya, investitsion muhit, ekologik siyosat, barqaror rivojlanish.

Аннотация. В данных тезисах анализируются процессы перехода к зелёной экономике в Узбекистане, текущее состояние инвестиционной среды и основные проблемы зелёной трансформации.

Ключевые слова: зелёная экономика, зелёные инвестиции, Узбекистан, возобновляемая энергетика, инвестиционная среда, экологическая политика, устойчивое развитие.

Abstract. This thesis analyzes the processes of transition to green economy in Uzbekistan, the current state of the investment environment and the main challenges of green transformation. The development of renewable energy, institutional foundations of ecological policy and prospects for attracting green investments are examined.

Keywords: green economy, green investments, Uzbekistan, renewable energy, investment environment, ecological policy, sustainable development.

Bugungi kunda jahonda ekologik barqarorlikni ta'minlash, tabiiy resurslardan samarali foydalanish hamda iqtisodiy rivojlanishning yangi modelini shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Global iqlim o'zgarishi, suv resurslari tanqisligi, atmosfera havosining ifloslanishi va energetik xavfsizlik bilan bog'liq muammolar davlatlarni "yashil iqtisodiyot" modeliga o'tishga undamoqda. O'zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyotga o'tish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida shakllanmoqda.

O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida energetika sohasi alohida strategik ahamiyatga ega. Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida ilgari surilmoqda. Mamlakatning tabiiy-iqlim sharoiti, ayniqsa quyosh radiatsiyasi darajasining yuqoriligi, quyosh energetikasini rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi. So'nggi yillarda

xalqaro moliya institutlari va xorijiy investorlar ishtirokida bir qator quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishi boshlandi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ekologik siyosatning institutsional asoslarini mustahkamlashga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish, energiya samaradorligini oshirish va ekologik nazoratni kuchaytirishga qaratilgan normativ-huquqiy baza takomillashtirilmoqda. "Issiqxona gazlari chiqarilishini cheklash to'g'risida"gi qonunning qabul qilinishi yashil iqtisodiyot tamoyillarini iqtisodiy tizimga integratsiyalashda muhim qadam bo'ldi.

1-jadval

“O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot va qayta tiklanuvchi energiya rivojlanishining qiyosiy tahlili”¹

Ko'rsatkichlar va mezonlar	2016-yil holati	2025/2026-yil amaliy natijasi	2030-yilga qo'yilgan maqsad
Yashil energiyaning ulushi (umumiy generatsiyada)	~10% (faqat gidro)	31%	54% gacha
Umumiy o'rnatilgan QTE quvvati (Megavatt)	1 883 MW	10 027 MW	17 000+ MW
Quyosh energiyasi quvvati	2 MW	5 934 MW	7 000 MW
Shamol energiyasi quvvati	1 MW	1 652 MW	5 000 MW
Yashil loyihalar investitsiya hajmi	\$0.18 mlrd	\$3.3 - \$4.2 mlrd	Yillik \$3-4 mlrd
Yalpi Ichki Mahsulot (YIM) uglerod sig'imi	Boshlang'ich nuqta	-30% ga kamaydi	-35% ga kamaytirish

Yashil iqtisodiyotga o'tishda investitsion muhitning holati muhim omillardan biri hisoblanadi. Valyuta bozorining liberallasuvi, soliq tizimining soddalashtirilishi, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining rivojlantirilishi va xorijiy investorlar uchun huquqiy kafolatlarning kuchaytirilishi investitsion muhitni sezilarli darajada yaxshiladi. Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki, Osiyo taraqqiyot banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki kabi tashkilotlar O'zbekistonda yashil energetika loyihalarini moliyalashtirishda faol ishtirok etmoqda.

Biroq yashil transformatsiya jarayonida qator muammolar ham mavjud: ekologik texnologiyalarning yuqori qiymati, investitsion resurslarning cheklanganligi, infratuzilmaviy kamchiliklar, ayrim hududlarda energiya infratuzilmasining eskirganligi va malakali mutaxassislar yetishmovchiligi. Orol dengizi ekologik inqirozi esa yashil investitsiyalar hajmini oshirish zaruratini yanada kuchaytirmoqda.

Shunday qilib, O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni iqtisodiy modernizatsiyaning muhim yo'nalishi sifatida davom etmoqda. Mamlakatning katta quyosh energetik salohiyati, tabiiy resurslari va geostrategik joylashuvi yashil investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay shart-sharoit yaratadi. Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan institutsional islohotlar va xalqaro hamkorlikning kengayishi kelgusida yashil iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga zamin hozirlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

¹ IRENA. (2025). Renewable Capacity Statistics 2025. <https://irena.org>

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2019–2030-yillarda O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori. – Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. – Toshkent, 2023.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishga oid qarorlari. – Toshkent, 2020–2025 yy.
4. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlari. – Toshkent, 2024.
5. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi hisobotlari. – Toshkent, 2024.
6. Abdurahmonov Q.X. Milliy iqtisodiyot rivojlanishi. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2021.
7. Vahobov A.V., Jo'rayev N.X. Xorijiy investitsiyalar iqtisodiyoti. – Toshkent: Moliya, 2020.
8. United Nations Environment Programme (UNEP). Green Economy and Trade Trends. – Nairobi, 2022.
9. World Bank. Uzbekistan Country Economic Memorandum. – Washington DC, 2023.
10. Asian Development Bank. Uzbekistan: Transition to Green Economy. – Manila, 2023.
11. International Energy Agency (IEA). Energy Policy Review of Uzbekistan. – Paris, 2022.
12. OECD. Green Growth Studies: Central Asia and Eastern Europe. – Paris, 2021.
13. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Uzbekistan Investment Climate Assessment. – London, 2023.
14. UNDP. O'zbekistonda yashil iqtisodiyot istiqbollari. – Toshkent, 2022.